

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n ja liitteen muuttamisesta

VN/7297/2026

SOSTEn lausunto:

Ehdotetut korotukset kuntakohtaisiin rajoihin ovat kannatettavia. Laki mahdollistaa kuitenkin nyt ensimmäistä kertaa sen, että toimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen rajat voivat myös laskea. Näin asetusluonnoksessa esitetään nyt tapahtuvaksi osissa kunnista. SOSTE ei kannata tätä esitystä. Se vaikeuttaa ihmisten kohtuuhintaisen asumisen toteutumista.

Kunnat, joissa rajat laskisivat, ovat pääosin pieniä ja keskisuuria kuntia kasvukeskusten ja maakuntakeskusten ulkopuolella ympäri Suomea. Osa niistä luokitellaan niin sanotuiksi muuttotappiokunniksi. Yleisesti ottaen asuntokanta tällaisissa kunnissa on iäkästä ja peruskorjauksen tarpeessa nyt tai lähitulevaisuudessa. Tämä yleensä tarkoittaa painetta vuokrankorotuksille.

Asumismenojen kuntakohtaisten rajojen laskemisen vaikutuksia ihmisille ei esityksessä arvioida. Hyväksyttävien asumismenojen rajojen lasku voi aiheuttaa merkittäviä haasteita pienituloisille kotitalouksille erityisesti alueilla, joilla kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus on rajallinen. Esityksen mukaan muutto-ohjaus lisääntyisi noin 1 600 kotitaloudella. Asumisnormien kiristyminen lisää asumisen epävarmuutta ja kasvattaa asunnottomuuden riskiä niillä, joilla on jo valmiiksi heikoimmat mahdollisuudet vaikuttaa tilanteeseensa.

Pienituloisten ihmisten ei ole helppoa nopeasti sopeuttaa talouttaan muuttuviin asumiskustannuksiin. Muuttaminen aiheuttaa kuluja ja taloudellisten vaikutusten lisäksi asunnon vaihtoon liittyy myös erilaisia sosiaalisia vaikutuksia, jos ihmiset joutuvat jättämään tutun asuinalueensa, tukiverkostonsa ja palvelut.

Hyväksyttävien asumismenojen rajat on pidettävä tasolla, joka on realistinen suhteessa kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuteen alueella. Ihmisillä pitää olla tosiasiallinen mahdollisuus löytää asumisnormin mukaisia asuntoja.

Hyväksyttävien asumismenojen kuntakohtaisten rajojen laskemisen vaikutukset näkyisivät todennäköisesti kuntien ja hyvinvointialueiden tarjoamien erilaisten asumisen palvelujen kysynnän kasvuna. Mahdollisuudet vastata lisääntyvään palvelutarpeeseen tulisi huomioida asiasta päätettäessä.

Samalla kun ihmisiä ohjataan lisääntyvässä määrin etsimään edullisempaan asuntoa, on asumisneuvonnan rahoitus puolitettu ja valtion takaamien ARA-lainojen valtuuksien on vähennetty, mikä tulee vaikeuttamaan pienituloisten asemaa, kun tulevaisuudessa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentaminen vähenee.

Esityksessä esitetään, että Kelan olisi tehtävä sosiaali- ja terveysministeriölle esitys asumismenojen rajojen tarkistamiseksi jo 15 helmikuuta mennessä. On myönteistä, että toimeentulotuen saajilla olisi

mahdollisuus varautua ennakkoon seuraavan vuoden alusta voimaantuleviin asumismenojen rajoihin.

Vuokramarkkinoilla merkittävä osa vuokrankorotuksista tulee voimaan 1.3. alkaen, jolloin helmikuun puoliväliin mennessä tarkasteltu tilanne ei kuvaa kuluvan vuoden todellista vuokratasoa.

Hyväksyttävien asumiskulujen määrittelyssä tulee varmistaa, että ne vastaavat todellista tasoa, eivätkä jatkuvasti laahaa perässä suhteessa todellisiin kustannuksiin.